

Studijní program Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání pro střední školy

Zkouška z předmětu SZZ Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání pro střední školy

(KSV/7Q1)

(1) Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:

a) KSV/7F1	Filosofie I
b) KFI/7F2	Filosofie II
c) KFI/7F3	Filosofie III
d) KSV/7P1	Politologie I
e) KSV/7S1	Sociologie I
f) KSV/7E1	Ekonomie I
g) KSV/7P2	Politologie II
h) KSV/7E2	Ekonomie II
i) KSV/7P3	Politologie III
j) KSV/7S2	Sociologie II
k) KTEO/7PR	Právo
l) KSV/7DE	Moderní dějiny Evropy

(2) Do zkoušky nejsou zařazeny žádné povinně volitelné předměty.

(3) Zkouška má písemnou formu a obsahuje celkem čtyři témata – z každého ze čtyř níže uvedených tematických okruhů je zadáno jedno téma; téma může být doplněno dalšími zpřesňujícími otázkami. Všichni studenti/studentky mají totožné zadání zkoušky. Čas pro vypracování zkoušky je 120 minut. K obecným kritériím pro hodnocení odpovědí patří: a) schopnost vymezit dané téma, zasadit je do kontextu a objasnit jeho podstatu; b) faktografická znalost tématu a znalost odborných pojmů; c) strukturovanost a koherence výkladu.

O výsledku zkoušky rozhoduje komise na základě celkového počtu bodů dosažených za zpracování jednotlivých témat. Každé téma je bodováno, maximálně je možno získat za jedno téma šest bodů. Výsledná známka ze SZZ je potom stanovena dle celkového dosaženého počtu bodů následovně: 24 až 19 bodů – „výborně“, 18 až 13 bodů „velmi dobře“, 12 až 7 bodů – „dobře“, 6 a méně bodů – „nevyhověl/a“. Hodnocení „nevyhověl/a“ obdrží i ten/ta student/ka, u něhož/níž byla dvě témata ohodnocena počtem bodů 0.

(4) Tematické okruhy zkoušky jsou:

1. Sociologie
2. Filozofie – historie
3. Politologie – právo
4. Ekonomie

1. okruh: Sociologie

1. Vymezení sociologie; její původ, předmět, metody, základní pojmy, vnitřní členění, vztah k jiným společenským vědám.
2. Tradiční a moderní společnost. Periodizace vývoje modernity, důležité procesy utvářející moderní společnost. Konceptualizace soudobé společnosti (reflexivní modernita, riziková společnost, pozdní modernita, postindustriální společnost ad.).
3. Sociologie 19. století. Historický kontext vzniku sociologie, hlavní postavy a sociologické směry. Emile Durkheim a Max Weber: hlavní díla a témata, klíčové sociologické koncepty, metodologie sociologie.
4. Konsensuální, konfliktní a interpretativní paradigma v sociologii. Hlavní témata, směry, postavy a koncepty.
5. Život jedince ve společnosti. Proces socializace, nejdůležitější socializační vlivy, enkulturace, resocializace. Sociální status a sociální role. Sociální skupiny, davy a kolektivní jednání.
6. Sociální stratifikace a mobilita, životní styl a chudoba. Třídní struktura ČR. Sociologie práce a nezaměstnanosti. Práce a moderní společnost. Práce a gender.
7. Sociologie rodiny. Historické proměny rodiny; tradiční, moderní a postmoderní rodina. Sňatečnost a rozvodovost. Rodina a sociální stratifikace. Alternativní formy partnerského soužití.
8. Sociologie vzdělání a školy. Proměny role vzdělání ve společnosti. Vzdělání optikou hlavních sociologických paradigmat. Vzdělávací systém a sociální nerovnosti.
9. Sociální demografie, demografické charakteristiky české společnosti. Základní data o vývoji a struktuře české populace a jejím demografickém chování.
10. Obecná metodologie sociálních věd. Povaha sociálních věd, přírodní versus sociální vědy. Metody a techniky výzkumu v sociálních vědách. Kvantitativní a kvalitativní výzkum – srovnání, základní východiska, pojmy, metody a techniky sběru dat.

2. okruh: Filozofie – historie

1. Předsókratovská filozofie.
2. Sókratés a sókratovské školy.
3. Platón.
4. Aristotelés.
5. Helénistická filozofie (stoa, epikureismus, skepticizmus).
6. Filozofie v Římě; novoplatonismus.
7. Patristika.
8. Scholastika.
9. Renesanční filozofie.

10. Novověký empirismus.
11. Novověký racionalismus.
12. Německá klasická filosofie.
13. Filosofie 19. století.
14. Fenomenologie a analytická filosofie.
15. Postmoderní filosofie.
16. Francouzská revoluce, napoleonské války, průmyslová revoluce.
17. Koncert evropských velmocí, rok 1848 a sjednocení Německa a Itálie, velmocenské bloky a společnost před první světovou válkou.
18. První světová válka, bolševická revoluce.
19. Evropský fašismus, kapitalistické demokracie a stalinismus.
20. Druhá světová válka.

3. okruh: Politologie – právo

1. Antická politická filozofie (Platón, Aristotelés).
2. Politická filozofie křesťanského středověku (sv. Augustin, Tomáš Akvinský).
3. Teoretici společenské smlouvy (Hobbes, Locke, Rousseau).
4. Liberalismus (základní hodnotová východiska, utilitarismus – J. Bentham, ekonomický liberalismus – A. Smith, J. S. Mill. J. Rawls).
5. Konzervatismus (základní hodnotová východiska, E. Burke; komunitaristé – A. McIntyre, M. Sandel).
6. Marxismus (Marx, neomarxisté).
7. Parlamentní forma vlády (vymezení a empirické příklady).
8. Prezidencialismus (vymezení a empirické příklady).
9. Poloprezidencialismus (vymezení a empirické příklady).
10. Volební a stranické systémy.
11. Ústava ČR – složky moci a jejich vztah.
12. Územní samospráva v ČR.
13. Volební systémy a jejich aplikace v ČR.
14. Český stranický systém.
15. Česká politická kultura.
16. Lidská práva. Listina základních práv a svobod.
17. Právní systém a právní odvětví v ČR.

18. Trestní právo a správní právo.
19. Občanské, rodinné a manželské právo.
20. Církev a právo.

4. okruh: Ekonomie

1. Ekonomie jako společenská věda, její vznik, hlavní vývojové etapy a představitelé, základní díla; mikroekonomie a makroekonomie předmět zkoumání ekonomie a její vztah k hospodářské politice.
2. Ústřední národohospodářské otázky a tržní systém; nabídka, poptávka, tržní cena a fungování trhů. Dokonale, nedokonale konkurenční trhy a efektivnost trhů a jejich selhávání. „Neviditelná ruka trhu“ a „viditelná ruka státu“. Stát v moderním tržním kapitalismu. Základní charakteristika nekapitalistické ekonomiky socialismu a úloha státu v ČR před rokem 1990.
3. Poptávka a nabídka v mikroekonomii. Poptávka, ekonomický užitek a chování spotřebitele; postavení spotřebitele na trhu, ochrana spotřebitele, externality. Nabídka – organizace podnikání, typy firem a dokonale a nedokonale konkurenční trhy.
4. Základní výrobní faktory; mzdy a trh práce; renta a půda; kapitál, úrok a zisk; teorie rozdělování. Důchody v moderním kapitalismu. Lorenzova křivka, Giniho koeficient.
5. Makroekonomie a modely národního hospodářství; Národní účetnictví. Základní makroekonomické proporce, hrubý domácí produkt – základní makroekonomický agregát; alternativní přístupy. Agregátní nabídka a agregátní poptávka jako model národního hospodářství, okolnosti jeho vzniku a význam; problém ekonomické rovnováhy.
6. Peníze a jejich základní ekonomické funkce; bankovní systém a peníze jako makroekonomický agregát v systému národního hospodářství, jejich vliv na jeho fungování. Základní charakteristika monetární politiky. Inflace, její vymezení, způsob měření, ekonomické aspekty a důsledky.
7. Stát a ekonomika. Ekonomická úloha státu v moderní kapitalistické ekonomice, státní rozpočet, veřejný sektor a fiskální politika; monetární politika státu, státní dluh a jeho ekonomické důsledky.
8. Trh práce a nezaměstnanost jako ekonomický a sociální problém; měření a ekonomická interpretace nezaměstnanosti; Phillipsova křivka, přirozená míra nezaměstnanosti.
9. Vnější ekonomické vztahy, mezinárodní obchod a jeho ekonomické aspekty, směnné kursy a mezinárodní finanční systém, měnová stránka vnějších ekonomických vztahů, obchodní bilance.
10. Charakteristika základních problémů soudobého kapitalistického ekonomického systému. Snahy o řešení, odhadované trendy dalšího vývoje.

(5) Doporučená literatura:

- Bulliet, R. (Ed.). (2024). *Země a její národy: globální historie 2. Od roku 1500*. Vyšehrad.
- Cabada, L., & Kubát, M. (2004). *Úvod do studia politické vědy*. Eurolex Bohemia.
- Codaccioni, F., & Mignaval, A.-M. (1994). *Dějiny 20. století: encyklopedie politického, ekonomického a kulturního dění*. Mladá fronta.
- Coreth, E. (2002). *Filosofie 17. a 18. století*. Nakladatelství Olomouc.
- Coreth, E. (Ed.). (2003). *Filosofie 19. století*. Nakladatelství Olomouc.
- Croteau, D. & Hoynes, W. (2017). *Experience Sociology* (3rd ed). McGraw-Hill.
- Disman, M. (2011). *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Karolinum.
- Fiala, P., & Strmiska, M. (2009). *Teorie politických stran*. CDK.
- Gerloch, A. (2021). *Teorie práva*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- Giddens, A. (2013). *Sociologie*. Argo.
- Heinzmann, R. (2000). *Středověká filosofie*. Nakladatelství Olomouc.
- Heywood, A. (2004). *Politické ideologie*. Victoria Publishing.
- Janků, M. (Ed.). (2022). *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*. C. H. Beck.
- Jurečka, V. (Ed.). (2010). *Makroekonomie*. Grada.
- Jurečka, V. (Ed.). (2018). *Mikroekonomie*. Grada.
- Keller, J. (2012). *Úvod do sociologie*. Sociologické nakladatelství (SLON).
- Klíma, M. (2001). *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Radix.
- Lorenz, A., & Formánková, H. (Eds.). (2019). *Politický systém Česka*. CDK.
- Prokop, D. (2020). *Slepé skvrny. O chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Host.
- Ricken, F. (1999). *Antická filosofie*. Nakladatelství Olomouc.
- Samuelson, P. A., & Nordhaus, W. D. (2013). *Ekonomie* (19. vydání). Svoboda.
- Švarcová, J. (Ed.). (2024). *Ekonomie: stručný přehled*. CEED.
- Valeš, L. (2007). *Dějiny politických teorií*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- Vodička, K., & Cabada, L. (2007). *Politický systém České republiky: historie a současnost*. Portál.